

Skolundervisning i Västra Ed på 1700-1800-talet.

- 1728 **§6**
Förmantes at the som Barn hafva, ville sättia them I **Barne-schola** hos kläckaren.
- 1728 **§3**
Sochen männen förmantes nu som tillförne at äntel låta lära sina Barn **läsa** i Bok
- 1737 **§2**
Efter kungl. lag och förordningar blev beslutit att de unga uti försambl. som hädaneftir tänkia att begå Hs högvördiga nattvard ej må tänka sig dertill förr än de kunna **läsa i Book** och med egne ögon see hvad de i anledning af sina Christendoms stycke böra och låta.
- 1754 **§4**
Till **Scholens** eller kyrkobodens täckande beviljades ett brede och spikar af hwart matlag, Hwilket af hwar Rotmästare skall emottagas
- 1758 **§8**
Blef beslutet at Befallningsman Biörkman skal bo i den nya Socknestugan att **lära församlingens barn at läsa**, och på det han må wara des willigare utlofvades för honom tvenne Collecter.
- 1773 **§2**
Påmintes församlingen at med ömhet vårda sine **Barns uppfostran**, även sexmän och Rotemästare at tilkänna gifva om några fattige Barn finnas skulle som ej hafva förmögenhet at betala för deras **undervisning**; då den af fattigkassan kan erhållas.
- 1776 **§2**
Kyrkoherden förestäldte nödvändigheten af en rättskaffens **barnaupptuktelse** genom goda exempel af föräldrarne sielfva, samt undervisning i Christendoms kunskapen, samt berättade at hans Kungl. Majestät genom nådigsta Circulaire till samtliga Consistorierne i Riket befalt at ungdomen tilhållas i giörligaste måtto, at jämte Svebelii förklarings lärande öfver Catechesen, vinlägga sig at tillika lära språken, samt derutur hämta bevisningsgrunderne.
- Härvid påmintes fördenskull at inga andra Catecheser lemnas barnen i händer, än de så kallade språk-catecheser, hvarföre och till församlingens tjenst Prenumeration på et antal sådane exemplar vore erlagd, och anstalt vidare fogas skall, at utgång therpå vid kyrkan för bästa mögeliga pris finnes: men kyrkoherden kunde härvid ej dölga sitt bekymmer öfver den svårigheten som möter vid ungdomens lärande i bok, hvartil man nu och hittils, i brist af bättre tillgång nödgats betjena sig af sådane personer som eij kunnat barnen i ett rätt stafnings sätt handleda, hvadan hänt och händer at innanläsningen blifver

felaktig, ledsnad och huglöshet til boken följer i hela lifstiden.

Hvarför han också nu bad församlingen vara med alfvara betänkt, på värkställigheten af den förr öfverens öfverenskomna Scholeinrättningen hvilken, hvad allmogen angeck endast kåstade dem sielfva byggnaden, försäkrad, at sammanskått af herrskapen och Prästerskap i socknen, samt tretio plåtar hälften af kyrke och hälften af fattig Cassan, til löningsfond skulle lemna, Sockneallmogen fria från någon vidare utgift, än et skjäligt undervisningsarvode för de barn hvilkas föräldrar ej af fattigdom vore oförmögne.

Till denna föreställning samtyckte församlingen enhälligt och lovade att nästa vinter alla erfoderliga byggnadsmaterialier anskaffa och byggnaden nästa vår fullborda.

- 1790 **§2**
Pastor beklagade at **Måns Nilsson i Wråkö** som årligen håller **Schola**, ej blir behörigen understödd af barnens föräldrar, hvarken i behörig disciplin eller arvode för sitt besvär, som honom för hvart barn hit intils endast bestådt blifvit 16 schill., hvarmed han förklarade sig nöjd, jämte en kappe Råg.
- 1792 **§2**
Barna-undervisningen bestrides med församlingens nöge och ungdommens nytta, af **Måns Nilsson i Wråka**, och som han til bevis af församlingens uppmärksamhet på hans skickelighet, kunde förtjena uppmuntran, så beviljades honom, i detta afseende, två Riksdaler årligen utur Fattig Cassan.
- 1795 **§2**
Pastor påminte nu som förr, om all sorgfällighet med ungdomens undervisning i barna läran förmante **Schole Mästaren Måns Nilsson** om at fortfara i flit och ordenlighet i sitt kall och som tillkänna gifvit var, att en del föräldrar, utan förstånd om sin och deras barns skada, brukade rycka barnen i otid ifrån Scholan där han satt var, så öfverenskoms att dessa föräldrar lika fult och ofelbart skola ärlägga det vanliga undervisnings arvodet och Scholemästaren hos Prosterskapet angifva de hänfelande.
- Äfven ärindrades att de i Socknen varande barnhusbarn i uppfostring och undervisning njuta all skälig omvårdnad och at de fosterföräldrar, som med sig sjelfva veta brist och felaktighet häri, ville den bättra och mera nit härefter däri visa.
- 1800 **§2 (9)**
Barnaundervisningen bestrides med församlingens nöje och ungdommens nytta af **Måns Nilsson i Årstad** och som han till bevis af församlingens uppmärksamhet på han skickelighet kunde derfor tjena uppmuntran, så beviljades honom så som orgeltrampare, 2 rotar i församlingen, som hvarje år ombytes.

- 1802 **§4** (13)
Jonas Månsson från Grinnebo blef antagen såsom **Scholemästare** och får tills vidare 2 @ om året af fattig-cassan.
- 1806 **§8** (27)
Skolemästaren Jonas Månsson I Grinnebo får behålla sin lön 2 Rdr Riksgäld för sin ofärdighet och fattigdoms skull, antingen han eller läser intet och rekommenderades i församlingens ynnest.
- 1820 **§4** (115)
För **Barna-undervisningen** hvarvid församlingen icke för närvarande ägde något biträde af Scholmästare, antogs i denna egenskap Bokhållaren Anders Rundberg på ett år, under hvilken tid pastor förband sig att till honom betala 2. ne Tunnor Råg, med det förbehåll, att Rundberg utan betalning undervisar Socknens fattige Barn för hvarje annat Barn som han lär att läsa innantill rent och obehindrat, hvilket af Pastor genom anställt förhör pröfvas, utsatte sig församlingens ledamöter att erlægga 2 Rdr Riksgäld. Lärer han någon att räkna och skrifva, njuta han därför särskilt vedergällning efter öfverenskommelse.
- 1821 **§7** (133)
Till **barnaundervisningens** fortgång bibehålles Scholemästaren Anders Rundberg ännu ett år.
- 1822 17 februari
§4 (146)
Församlingen förgodtfann att ytterligare på ett års tid bibehålla **Schol-mästaren Rundberg**, med de villkor, som för honom blifvit vid senaste Valborgsmässe sockenstämma uppgjorde, och hvarmed han, nu närvarande förklarade sig belåten.
- 1823 14 maj.
§4 (161)
Förekom fråga, om **Skolmästare Rundbergs** kvarblivande eller för afskedande: Församlingens ledamöter yttrade i allmänhet, det de till honom förlorat allt förtroende, i den ömma och ansvarsfulla pligt, att vägleda deras barn till dygd, samt inplanta i deras späda sinnen religionens heliga sanningar, hvarför efter någon öfverläggning beslöts, att ej vidare antaga honom till Skolmästare i denna församling.
- Rundberg sjelf närvarandes, feck del af detta Församlingens beslut, på det han å annan ort må söka sig bostad och bärning.
- 1832 24 maj (415)
§8
Till någon vedergällning för den **undervisning**, som organisten och klockaren Edler lemna församlingens barn så i innan- som utan-läsning, stadgades ett arfvode af 12 @ Riksgäld för hvarje barn utaf föräldrar, som hafva förmögenhet; men för fattige barn, som ej hafva att betala med, men af honom böra lika troget undervisas, beramades till hans förmån ett anslag ur fattigcassan af 6 rdr 32 @ Banco.